

จิตวิญญาณแห่งศรัทธา*

The Spirit of Faith

Received: January 17, 2019
Revised: September 10, 2019
Accepted: September 17, 2019

อัญชิสา ศรีสมุทร (Aunchisa Srisamuth)**

เมตตา สุวรรณสร (Metta Swanasorn)***

สรณรงค์ สิงหเสนี (Sannarong Singhaseni)****

บทคัดย่อ

เมื่อครั้งอดีตพุทธศาสนาเคยเจริญรุ่งเรืองมาช้านาน ประเทศไทยก็นับว่าเป็นเมืองพุทธที่ประชาชนมีอิสระในการคิดและการเลือกนับถือศาสนา ด้วยกฎหมายของประเทศเปิดให้เสรีแก่ประชาชน ทั้งที่มีนิกายต่างๆ เข้ามาเผยแผ่อย่างหลากหลาย หากแต่ว่าผู้คนส่วนใหญ่ของประเทศไทยยังคงนับถือศาสนาพุทธ แต่ในยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยสังคมเทคโนโลยี สื่อออนไลน์ การสื่อสารที่ไร้พรมแดน ด้วยเหตุนี้การควบคุม หักห้ามใจไม่ให้เป็นไปในทิศทางที่ผิด หลุดพ้นจากสิ่งชั่วร้าย จึงต้องอาศัยจิตที่ยึดมั่นต่อศรัทธาในศาสนา เพราะหลักคำสอนพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์ ทำดีละเว้นความชั่ว เกรงกลัวต่อบาป ดำเนินรอยตามคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เปรียบมนุษย์ดั่งบัวสี่เหล่า เมื่อมีจิตศรัทธาในคำสอนมาก การดำรงตนให้อยู่บนวิถีของความดีงามย่อมเกิดผลดีเปรียบได้ดั่งบัวพันน้ำ

การสร้างสรรค์ผลงานชุด “ จิตวิญญาณแห่งศรัทธา ” (The Spirit of Faith) เป็นการสร้างสรรค์ที่แสดงออกถึงความศรัทธาของผู้สร้างสรรค์ที่มีต่อพุทธศาสนา อันประกอบไปด้วยหลักธรรมคำสอนซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจที่สุขสงบ หลุดพ้นจากบ่วงแห่งความทุกข์ โดยผู้สร้างสรรค์เลือกใช้เทคนิคการถ่ายภาพร่วมกับการนำวัสดุสำเร็จรูปมาผสมผสานเพื่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกแห่งความศรัทธา โดยหวังเพื่อยกระดับจิตใจให้มนุษย์เห็นถึงคุณค่าของหลักธรรม คำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามากที่สุด รวมถึงพัฒนาคุณภาพจิตใจ เสริมสร้างสภาวะความสุขที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : ความศรัทธา/จิตวิญญาณ/พุทธศาสนา/สื่อผสม

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต เรื่อง “ จิตวิญญาณแห่งศรัทธา ” สาขา ทัศนศิลป์ บัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

** นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาทัศนศิลป์ บัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

*** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดร.เมตตา สุวรรณสร อาจารย์ประจำสาขาภาพพิมพ์ วิทยาลัยช่างศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

**** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รศ.สรณรงค์ สิงหเสนี อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์

Abstract

Buddhism has flourished since ancient times. Thailand is considered a Buddhist country, where the people have the right to freely choose what they want to believe according to Thai law. Even though there are different religious options, most Thais are Buddhists. As social life at present is full of high technology, online media, and borderless communication, living in a proper, pure way depends on a strongly faithful mind, staying away from misguidedness. The Buddhist doctrines teach followers to behave, avoid doing bad things, be afraid of sins, and to follow the righteous path of the Buddha which compared human beings to a lotus with four hierarchical levels. If one's mind has faith in the doctrines and holds onto virtues, one is considered to be a blooming lotus.

“The Spirit of Faith” is a set of artworks representing the artist's faith toward Buddhism, the religious way that aims to guide followers to peace of mind. The technique used in these mixed media art pieces is photography on acrylic sheets. The artist's intentions are to make the audience feel the sentimental feelings of faith, bringing their minds as close to the Buddha's doctrines as possible, and ultimately allowing their minds to attain a sustainable state of happiness.

บทนำ

ในสังคมไทยปัจจุบันจะเห็นได้ว่า เกิดภาวะวิกฤติศรัทธาทางพุทธศาสนา อันเนื่องมาจากผู้คนหลงใหลในวังวนแห่งกิเลสที่คอยยั่วยุ ทั้งจากทางสื่อสังคมออนไลน์ นิติสาร แฟชั่น การลอกเลียนแบบพฤติกรรมผิดๆ ความรุนแรงในสังคม ล้วนเกิดจากวัฒนธรรมกระแสใหม่ ที่หลีกเลี่ยงออกจากหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ดังจะเห็นได้จากหน้าหนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์ ได้นำเสนอแง่มุม ให้ผู้คนเห็นถึงความเหี้ยมโหด การทารุณฆาตกรรม การข่มขืน และการกระทำที่ขาดศีลธรรมอันเป็นผลมาจาก จิตที่ขาดสำนึกดีชั่ว ที่กระตุ้นเร้าให้มนุษย์กระทำการต่อบุคคลอื่นหรือบุพการี โดยไม่คำนึงถึงหลักคำสอนพื้นฐาน คือ ศีล 5 อันเป็นส่วนหนึ่งของพระธรรมวินัย 227 ข้อ ทำให้เกิดความเสื่อมที่มีผลในวงกว้างต่อสังคม พระพุทธศาสนาที่เคยยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลให้ตั้งอยู่ในการกระทำดีทุกขณะ กลับกลายเป็นเพียงที่พักพิงทางใจให้มนุษย์แคบในช่วงระยะเวลาหนึ่งแห่งความทุกข์ ในขณะที่เดียวกันนั้น ยังมีผู้คนจำนวนมากที่ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา และทำนุบำรุงศาสนาอย่างต่อเนื่อง

จากปัญหาดังกล่าวจึงเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า พุทธศาสนาที่เคยได้รับการเชื่อถือศรัทธา ได้ถูกทำลายลง จากน้ำมือมนุษย์ ผู้เรียกตนเองว่า มนุษย์ผู้เป็นสัตว์ประเสริฐ และหลงลืมหลักคำสอนพุทธศาสนาจนเป็นเหตุให้ ความศรัทธาเสื่อมถอย และเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้สร้างสรรค์ซึ่งเป็นผู้มีความศรัทธาในศาสนาอย่างแรงกล้าต้องการแสดงออกให้เห็นถึง คุณค่าแห่งความดีงาม ความสงบ ความเปี่ยมสุข อันเกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาตามคำสอนของพุทธศาสนา และเป็นหลักการที่พุทธศาสนิกชน พึงปฏิบัติตาม

การสร้างสรรคผลงานชุด “จิตวิญญาณแห่งศรัทธา” (Spirit of Faith) ต้องการปลุกจิตสำนึกให้เห็นถึงคุณค่าแห่งความศรัทธาอันก่อให้เกิดความดีงามในจิตใจ อันเป็นการยกระดับทางจิต เพื่อให้ผู้ศึกษานั้นหลุดพ้นจากบ่วงแห่งกิเลสตัณหา ผู้สร้างสรรค์ไม่ได้หวังให้พบนิพาน แต่ผู้สร้างสรรค์หวังว่าจะเป็นเพียงแสงเทียนดวงน้อยที่จุดประกายให้พุทธศาสนิกชนได้หวนรำลึกถึงที่มาแห่งจิตวิญญาณของความดีงาม

วัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์

1. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ในหัวข้อ จิตวิญญาณแห่งศรัทธาเพื่อสะท้อนความศรัทธาในศาสนาพุทธ ตามทฤษฎีที่ทำการศึกษาคือ ทฤษฎีความศรัทธา
2. สร้างสรรคผลงานในเทคนิคสื่อผสม (Mixed Media) ผสมผสานกับ ศิลปะจัดวาง (installation art) โดยใช้ภาพถ่ายเสมือนจริง , การประกอบวัสดุสำเร็จรูป
3. เพื่อปลุกจิตสำนึกให้เห็นถึงคุณค่าของความดีงามของพุทธศาสนาและพุทธศาสนิกชนที่มีต่อศาสนาในยุควิกฤตศรัทธา

ขอบเขตการสร้างสรรค์

ผลงานชุด “จิตวิญญาณแห่งศรัทธา” (Spirit of Faith) โดยใช้กระบวนการเทคนิคสื่อผสมที่แสดงออกให้เห็นถึงหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาที่มีส่วนช่วยให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและถูกต้องเป็นการกล่อมเกลาสภาวะจิตระดับสูงเพื่อให้มนุษย์หลุดพ้นจากบ่วงกิเลสต่างๆได้

1. สร้างสรรควิทยานิพนธ์โดยแสดงให้เห็นถึงความศรัทธาของมนุษย์ที่มีต่อพุทธศาสนา
2. ถ่ายทอด ผลงานสื่อผสม ผ่านกระบวนการทางเทคนิค ถ่ายภาพผสมผสานกับการประกอบวัสดุสำเร็จ จำนวน 1 ชุด 4 ชั้น ภายในระยะเวลาของโครงการ
3. ปลุกจิตสำนึกให้มนุษย์ตระหนักถึงภาวะวิกฤตอันเกิดจากศรัทธาในพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันอันเกิดจากภาวะการถาโถมของกระแสวัฒนธรรม และการขาดจริยธรรมของมนุษย์

การปลุกจิตสำนึกให้ผู้คนเห็นถึงคุณค่าแห่งความดีงามของพุทธศาสนาโดยการนำเสนอการสร้างสรรค์ผลงานชุด “จิตวิญญาณแห่งศรัทธา” (Spirit of Faith) ออกเผยแพร่สู่สาธารณะ ดังต่อไปนี้

- 1) จัดนิทรรศการศิลปะในหอศิลป์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ สูจิบัตร
- 2) นำเสนอผลงานผ่านสื่อสาธารณะ สื่อออนไลน์
- 3) นำเสนอรูปแบบวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการ

วิธีดำเนินการสร้างสรรค์

1. การศึกษาและเก็บข้อมูลจากประสบการณ์จริง ผู้สร้างสรรค์ได้เฝ้าสังเกตผู้คนจากพฤติกรรม การแสดงออกในการกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์ การวิงวอนขอพร การอธิษฐาน การบนบานศาลกล่าว การบูชาวัตถุที่มีรูปแบบเหมือนกันโดยการสักการะด้วยเครื่องหอม พวงมาลัย เงินทอง หรือ แม้กระทั่งน้ำแดง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จัดว่าเป็นอามิสบูชา คือ การบูชาด้วยสิ่งของ การที่มนุษย์หลงบูชาวัตถุนิยม ด้วยเหตุนี้ทำให้มนุษย์มุ่งตรงไปสู่หนทางที่ผิดถอยห่างจากการปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามากยิ่งขึ้น

2. ศึกษาจากภาคเอกสาร หน้าหนังสือพิมพ์ สภาวะการณ์ในปัจจุบัน นำมาวิเคราะห์เพื่อสร้างสรรค์ เกิดแนวคิด ภาพร่างต้นแบบของการสร้างสรรค์ผลงาน “จิตวิญญาณแห่งศรัทธา” (Spirit of Faith) ศึกษา เทคนิค และวิธีการถ่ายภาพ

3. ศึกษาการใช้กล้องถ่ายภาพ เพื่อสร้างเทคนิคพิเศษ ในด้านการย้อมสีภาพจนนำไปสู่การนำเสนอ ผลงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน

4. นำผลงานที่ได้จากการสร้างสรรค์มาวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎี และปรัชญาทางศิลปะ เพื่อให้ ผลงานตรงตามแนวคิด

5. สร้างสรรค์ผลงานจริงที่ตรงตามแบบภาพร่างอย่างมีระบบขั้นตอน

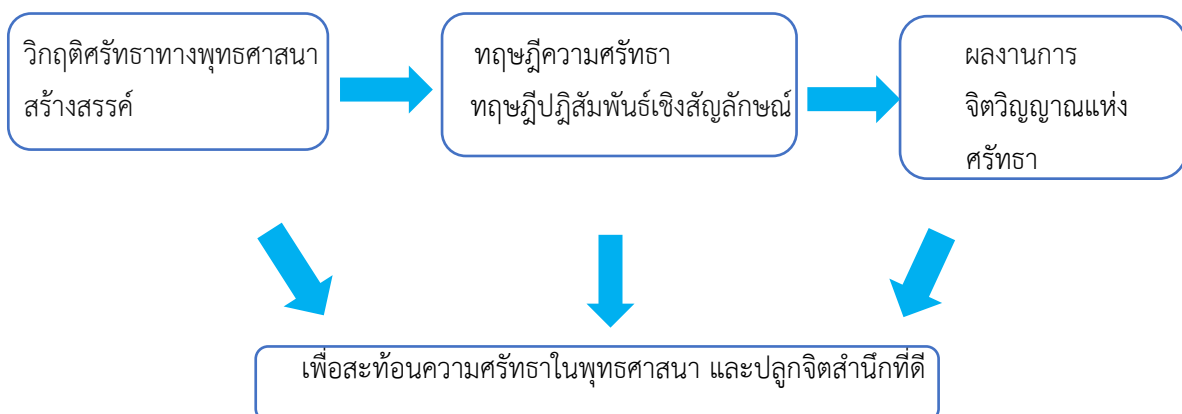
6. สรุปและประเมินผลการศึกษาและนำผลงานที่เสร็จสมบูรณ์เข้ารับการประเมิน โดยคณะกรรมการ และผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ นำข้อเสนอแนะไปปรับใช้ และพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

7. เผยแพร่ผลงานโดยจัดพิมพ์ในรูปแบบเอกสารวิทยานิพนธ์ และจัดแสดงนิทรรศการออกสู่ สาธารณะชน

ทบทวนวรรณกรรม

การสร้างสรรค์ผลงานชุด “ จิตวิญญาณแห่งศรัทธา ” (Spirit of Faith) ได้นำแนวคิดมาจาก ความศรัทธาที่ผู้สร้างสรรค์มีต่อคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นคำสอนที่ได้รับการยอมรับว่า เป็นคำสอนที่ไม่มีวัน ตาย และเข้าใกล้วิถีชีวิตมนุษย์มากที่สุดศาสนาหนึ่งของโลก และนี่เองที่เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดแนวคิดในการ สร้างสรรค์ผลงานจิตวิญญาณแห่งศรัทธา เพราะศาสนาทุกศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน ที่สั่งสอนให้ คนทำแต่ความดีละเว้นความชั่ว ศาสนาพุทธ จึงหมายถึง ศาสนาแห่งความรู้แจ้ง มีพระรัตนตรัยอันเป็นสรณะ พระรัตนตรัยเปรียบด้วย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หลักธรรมคำสอนได้ถูกบันทึกรวบรวมไว้ในพระไตรปิฎก จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่าเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศอินเดีย ซึ่งกล่าวขานดินแดนแถบนี้ ว่าชมพูทวีป โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นศาสดา และมีสังเวชนียสถานี่มนุษย์สร้างจากความศรัทธาในพุทธศาสนาอยู่เป็นจำนวนมาก จากแนวคิดดังกล่าวผู้สร้างสรรค์จึงวางกรอบทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

2. กรอบแนวคิดและทฤษฎีในการสร้างสรรค์



ความศรัทธาตามหลักพุทธศาสนา

ตามความหมายที่ใช้ในพจนานุกรม หมายถึง “ความเชื่อถือความเลื่อมใส” มาจากคำว่า **faith** หมายถึง ความเชื่อ ความเลื่อมใส ศรัทธาโดยไม่ต้องใช้ปัญญาแสวงหาความจริง หรือ ศรัทธาโดยใช้ปัญญาแสวงหาความจริง **ในพระพุทธรศาสนาแบ่งศรัทธาออกเป็น ๔ อย่าง คือ**

1. กัมมสัทธา เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าการกระทำดี การกระทำชั่วเป็นเหตุปัจจัยที่จะก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป

2. วิปากสัทธา เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วจะต้องมีผลติดตามมา

3. กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน คือ เชื่อว่าแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบเสวยผลของกรรมนั้น ดังคำว่า หวานพืชเช่นใดก็ได้รับผลเช่นนั้น 4. ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคตว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ คือทรงเป็นผู้ตรัสรู้สัจธรรมด้วยพระองค์เองโดยชอบ

ศรัทธาทั้ง 4 ขอนี้ สำคัญที่ข้อ 1 คือเชื่อว่าพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้จริง เพราะศึกษาพุทธศาสนาจนเกิดความรู้สึกว่าพระธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้เป็นความจริงทุกประการ ความเชื่อและความเลื่อมใสในพระรัตนตรัย ผลของบุญบาปที่ผู้ใดทำไว้ก็เป็นของผู้นั้นจริงตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ความเชื่อในพุทธศาสนาเมื่อมีลักษณะดังกล่าว จึงเป็นศรัทธาที่ถูกต้อง ผู้ที่มีศรัทธาที่ถูกต้อง จึงจะเป็นพุทธศาสนิก ผู้ถึงไตรสรณคมน์ ความศรัทธาของมนุษย์ในพระพุทธรศาสนาว่าด้วยความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม กรรมคือการกระทำที่เราสามารถเลือกได้ว่าจะดำเนินชีวิตไปในหนทางความดีหรือความชั่ว เปรียบดังคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มนุษย์เหมือนบัวสี่เหล่า

วิกฤติศรัทธาทางพุทธศาสนา

ประเทศไทยในปัจจุบันกำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤติอย่างร้ายแรง ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความวิกฤติมากขึ้นเป็นลำดับ เพราะ “ภิกษุ” ไม่ได้ศึกษาพระธรรม ไม่ประพฤติปฏิบัติตามสิกขาบทในพระวินัยไม่เคารพยำเกรงต่อพระพุทธองค์ ไม่ละอายชั่วกลัวบาป อาศัยศรัทธาของชาวพุทธที่ไม่ได้ประกอบด้วยปัญญาในการแสวงหาทรัพย์สินและเงินทองโดยมิชอบ ส่วน “อุบาสกและอุบาสิกา” ให้ความสำคัญกับอามิสบูชามากกว่าการปฏิบัติบูชาการทำบุญไม่ได้ทำด้วยจิตที่บริสุทธิ์ แต่เป็นการทำบุญด้วยความโลภเพื่อหวังได้มาในสิ่งต่างๆ มีมีจฉาภิภูฏฐิ (ความเห็นผิด) ตกเป็นเหยื่อของภิกษุในเดรัจฉานวิชาและการประกอบพิธีกรรมต่างๆ อุบาสกและอุบาสิกาละเลยจากการฟังธรรมตามกาล เป็นผู้ไม่มีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธรศาสนาอย่างถูกต้อง เป็นผู้เชื่อมงคลต้นข่าวเป็นผู้ม่งายจึงเป็นชาวพุทธที่ศรัทธาในพระพุทธรศาสนาแต่ไม่ประกอบด้วยปัญญา ผู้มีอำนาจรัฐทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติไม่รู้และไม่เข้าใจถึงสถานการณ์ของพระพุทธรศาสนาที่กำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤติอย่างร้ายแรงที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ พระพุทธรศาสนาจึงตกอยู่ในภาวะวิกฤติมาเป็นลำดับโดยใกล้จุดอันตรายถึงขีดสุด อีกทั้งประเทศไทยยังถูกยกให้เป็นศูนย์กลางของ “พระพุทธรศาสนาโลก” จากประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่มีผู้นับถือพุทธศาสนา แต่พระพุทธรศาสนาในประเทศไทยกลับเสื่อมโทรมลงโดยน้ำมือของ “พุทธบริษัท” กันเองไม่ใช่จากใครอื่น ฉะนั้นผู้มีอำนาจรัฐทั้งที่เป็นฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ จึงต้องร่วมแรงร่วมใจกันอย่างแข็งขันในการทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองพระพุทธรศาสนาให้มีความเจริญมั่นคง โดยมีการปฏิรูปการปกครองของคณะสงฆ์

และการบริหารจัดการของมหาเถรสมาคมให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามพระธรรมวินัย “พระพุทธศาสนา” จึงจะมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น “ภิกษุ” ก็จะได้เป็นเนืองนาคของอุบาสกและอุบาสิกาอย่างแท้จริง ในขณะที่อุบาสกและอุบาสิกา ก็มีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งและมีการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างเป็นปกติสุขตามอัธยาของแต่ละบุคคล ตามหลักพระพุทธศาสนา ศรัทธา (สันสกฤต: ศรฺทฺธา) หรือสัทธา (บาลี: สทฺธา) หมายถึงความเชื่อ ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล (ทวีศักดิ์ อุ่ณจิตร บทความว่ายทวนน้ำ พุทธสปีตีที่ 3 พฤษภาคม 2561 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์)

ทฤษฎีความศรัทธา

ตามที่ (สุมน อมรวิวัฒน์) ความหมายของศรัทธา โดยเรียบเรียงจากหนังสือพุทธธรรมว่า ศรัทธา หมายถึง มีความเชื่อ ความซาบซึ้งด้วยมั่นใจในเหตุผลเท่าที่ตนมองเห็น เป็นความมั่นใจใน 3 องค์ประกอบ คือ มั่นใจวาเป็นไปได้ มั่นใจว่ามีคุณค่า และเราให้ อยากพิสูจน์ความจริง ศรัทธาที่แท้จริงตามนัยทางพุทธศาสนาจึงมิใช่ศรัทธาที่ใช้อารมณ์จนลืมหุผล แต่ศรัทธาต้องมีปัญญาเป็นตัวควบคุม สงเสริมความคิด วิจัยวิจารณ์จนค้นพบเหตุและผล ได้ทดลองปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ให้ประจักษ์ความจริงแก่ตน จนหมดสงสัยจึงเกิดศรัทธา ศรัทธาเป็นปัจจัยแรกที่สุด หรือเป็นขั้นต้นของกระบวนการพัฒนาปัญญา สรุปลได้ว่า ศรัทธา คือ ความเชื่อในพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ หรือเรียกว่า พระรัตนตรัยอันเป็นหัวใจสำคัญของพุทธศาสนา เป็นความเชื่อที่มีเหตุและผล รวมทั้งต้องมีปัญญากำกับไว้อยู่เสมอ

แสง จันทรงาม กล่าววว่า “ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา หมายถึง ความเชื่อที่เกิดขึ้นหลังจากการพิจารณาด้วยเหตุผลแล้ว เห็นว่าสิ่งนั้นๆ มีเหตุผล จึงควรเชื่อ ศรัทธาในพุทธศาสนา จึงหมายถึง ศรัทธาประเภทนี้ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Belief” (ไพฑูรย์ พวงยอด. 2545: 21; อ้างอิงจาก แสง จันทรงาม. 2542: 113)

สุมนธา คณาเจริญ (2548: 98) ให้ความหมายว่า ศรัทธาในพุทธศาสนา หมายถึง ความเชื่อ ความนับถือที่ประกอบด้วยปัญญา และเหตุผล เพราะพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา เน้นสอนคนให้มีเหตุผล ไม่เชื่ออย่างงมงาย คำสอนของพระพุทธเจ้า ถ้ามีองค์ประกอบศรัทธา แล้วจะต้องมีองค์ประกอบด้านปัญญาคู่กันเสมอ จากที่กล่าวมาข้างต้น ความศรัทธา นับเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของพุทธศาสนิกชน ที่ควรยึดถือไว้ เพราะเป็นหลักยึด ให้ผู้คนระลึกถึงคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หากขาดซึ่งความศรัทธาแล้ว มนุษย์คงเปรียบได้กับเรือที่ไม่มีหางเสือนำทางชีวิตดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษาปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องความศรัทธา ดังที่ ฮันสเบอร์เกอร์ ปี ศึกษาเรื่องศาสนา อายุ ความพึงพอใจในชีวิตและการรับรู้ในแหล่ง ความศรัทธาในศาสนา พบว่า ความศรัทธาในศาสนาจะมีมากขึ้นตามอายุที่ เพิ่มขึ้น ความศรัทธาในศาสนา และการปฏิบัติเขารวมในศาสนา มีส่วนสำคัญกับความสุขในชีวิต และการปรับตัวได้ (Koenig, H.G. 1995: 38 - 39; citing Hunsberger, B.: 1985)

จากแนวคิดทฤษฎีความศรัทธา และแนวคิดของนักปรัชญาทำให้เห็นได้ว่า ความศรัทธาของมนุษย์ที่มีต่อศาสนามีมากขึ้นเมื่อเริ่มแก่ชราลง เนื่องด้วยภาระในชีวิตลดน้อยลงจากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้สามารถทราบได้ว่า ช่วงอายุของคนมีผลต่อความเชื่อและความศรัทธา อันส่งผลต่อแนวคิดของผู้สร้างสรรค์ที่ต้องการกระตุ้นเตือนให้ผู้คนหันมาเห็นคุณค่าของการปล่อยวางด้วยการยึดเหนี่ยวด้วยความศรัทธาต่อหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นหลักแห่งชีวิต

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction)

การศึกษาทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำการศึกษาข้อมูลปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ อันเนื่องมาจากผู้สร้างสรรค์ใช้สัญลักษณ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งสัญลักษณ์ในผลงานนั้นถือว่ามีความสำคัญเพราะเป็นตัวบอกกล่าวให้ผู้ชมสามารถเชื่อมต่อกับความรู้สึกทางสัญลักษณ์ที่ผู้สร้างสรรค์ได้เลือกนำมาใช้ จึงมีความจำเป็นต้องเข้าใจลักษณะสำคัญของทฤษฎีนี้คือ การมีอยู่จริงของปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้มนุษย์สร้างสัญลักษณ์ การดำรงอยู่ของสัญลักษณ์ แบบแผนการกระทำ (รุ่งญา ยรรยงสุขเกษม, วารสารการเมืองการบริหาร และกฎหมาย ปีที่ 5 ฉบับที่ 2) ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม ปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ประกอบด้วยหลักการพื้นฐาน คือ มนุษย์แตกต่างจากสัตว์มีความสามารถในการคิด มนุษย์เรียนรู้สัญลักษณ์ทำให้ได้ใช้ศักยภาพในการคิด เมื่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกำหนดความสามารถในการคิดของมนุษย์ในการให้ความหมายของวัตถุ ไม่ได้มาจากกระบวนการภายในจิตใจเพียงอย่างเดียว ผู้คนเรียนรู้ถึงความหมายและสัญลักษณ์ได้ในขณะที่เกิดปฏิสัมพันธ์ กล่าวคือ สัญลักษณ์คือวัตถุทางสังคม ที่ถูกใช้เป็นตัวแทน หรือ สิ่งแทนที่ผู้คนในสังคมเห็นพ้องว่าสัญลักษณ์นั้นสามารถแทนได้ สัญลักษณ์ช่วยให้มนุษย์สามารถจินตนาการถึงความจริงเชิงอภิปราย เช่น สวรรค์ หรือ นรกได้ ดังนั้นสัญลักษณ์ที่ผู้สร้างสรรค์นำมาจึงเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงความศรัทธาทางพุทธศาสนา อาทิเช่น รูปทรงสามเหลี่ยม แทนคุณค่าสูงสุด และรูปทรงกลมแทนเครื่องหมายธรรมจักร

ลัทธิสัญลักษณ์นิยม (Symbolism) เป็นปฏิกริยาต่อลัทธิธรรมชาตินิยม (Naturalism) และลัทธิสัจจะนิยม (Realism) เป็นการที่ต่อต้านกระบวนการอุดมคตินิยมที่พยายามจับความเป็นจริงอย่างละเอียดและพยายามยกระดับความธรรมดาขึ้นมาเหนืออุดมการณ์ กระบวนการเหล่านี้สนับสนุนความคิดทางจิตภาพ (spirituality), ทางจินตนาการ และทางความฝัน ทางที่นำไปสู่สัญลักษณ์นิยมเริ่มด้วยปฏิกริยานักเขียนบางคน เช่น ยอร์ิส-คาร์ล อูยสมองส (Joris-Karl Huysmans) เริ่มด้วยการเป็นนักธรรมชาตินิยมก่อนที่จะเปลี่ยนเป็นนักสัญลักษณ์นิยม

สัญลักษณ์เป็นวิธีการอันหนึ่งของการถ่ายทอดความหมาย และสามารถถูกนำมาใช้ได้อย่างมีรสนิยมหรือรู้จักเลือกเฟ้นที่เหมาะสม นอกจากนี้สัญลักษณ์ยังสามารถที่จะช่วยยกระดับผลงานทางด้านศิลปะ ส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องของความเชื่อ ความศรัทธาอันเกิดจากศาสนา บางครั้งก็เป็นสัญลักษณ์ภาพในงานศิลปะ อย่างเช่นในงานจิตรกรรม งานประติมากรรม เป็นต้น สัญลักษณ์อาจทำหน้าที่อย่างเช่น เกี่ยวกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งจะแสดงให้เห็นภาพลักษณ์ร่วมกันของความศรัทธาทางศาสนา

การใช้สัญลักษณ์ในงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและความศรัทธาทางพุทธศาสนา

ดอกบัว

เป็นสัญลักษณ์ของพุทธศาสนา ใช้เป็นดอกไม้บูชาพระรัตนตรัย ผูกพันจิตใจให้ระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์สำหรับชาวพุทธ ทางพุทธศาสนาใช้ในการบูชาพระ เพราะการประนมมือคล้ายกับดอกบัว ธรรมชาติของดอกบัวนั้นเป็นดอกไม้ที่แสดงถึงปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่พระพุทธเจ้าทรงเปรียบบุคคล 4 ประเภท ที่มีสติปัญญาแตกต่างกันดังดอกบัว 4 เหล่า ดอกบัว จึงเป็นดอกไม้ที่มีประวัติเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาความสำคัญของดอกบัวซึ่งเชื่อมโยงถึงหลักธรรมคำสอน ดังที่

ดร.สวัสดิ์ โอนทัย ให้ความรู้ว่า สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนามีอยู่หลายอย่างโดยทางตรงสิ่งที่เห็นคือ พระพุทธรูป พระธรรมจักร ส่วนอีกสัญลักษณ์ที่กล่าวกันในเชิงการตีความได้มีการกล่าวถึง “ ดอกบัว ” โดยดอกบัวเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาอยู่มากนับแต่พระพุทธเจ้า พระสาวกและหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาซึ่งใช้ดอกบัวเป็นอุปมา ดังเช่น เมื่อพระพุทธเจ้าประสูติมีดอกบัวรองรับ 7 ดอก การตรัสรู้และปรินิพพานก็มีดอกบัวเข้ามาเกี่ยวเนื่อง “ข้อความที่กล่าวอยู่ในพระไตรปิฎกหรือในอรรถกถาพูดถึงดอกบัวอยู่หลายเรื่อง แต่โดยภาพรวมกล่าวถึงดอกบัว เป็นการยกย่อง เชิดชูบูชาสูงสุด ดังเช่น เปรียบดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แห่งพระพุทธศาสนา เปรียบดอกบัวกับมหาบุรุษลักษณะของพระพุทธเจ้า เปรียบดอกบัวกับการพัฒนาคุณธรรมดั่งดอกบัว 4 เหล่า เปรียบดอกบัวถึงการพัฒนาสู่จุดสูงสุดการบรรลุธรรม ดังที่กล่าวกันถึงและได้ยืนอยู่เสมอคือ บัวสี่เหล่าอีกทั้งดอกบัวยังนำมาเป็นสัญลักษณ์พูดถึงพระที่ประพฤติปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบและในบางครั้งนำมาเป็นสิ่งที่เชิดชูเกียรติการปกครองของพระราชผู้ครองทศพิชราชธรรม และที่พบเห็นมากในคำสอนของพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงใช้เป็นอุปมา อุปไมยดอกบัวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์” (ที่มา : บทความ บัว ดอกไม้ พุทธบูชา มากกว่าความหมายสื่อหลักธรรมwww.bloggang.com)

สัญลักษณ์สามเหลี่ยม

เป็นสัญลักษณ์ที่มักถูกใช้ในการจัดองค์ประกอบภาพในแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานที่นำเสนอแนวคิดด้านศิลปะ เปรียบได้กับปรัามาติที่สูงที่สุดสู่พระเจ้า เป็นความเชื่อถือมาแต่อดีตกาลในทางพุทธศาสนาก็มีการจัดองค์ประกอบแบบสามเหลี่ยมดังจะเห็นได้จากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดพุทธไธศวรชัย เปรียบได้ คือ ไตรลักษณ์หมายถึง ธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ 3 อย่าง ได้แก่

1. อนิจจตา (อนิจจลักษณะ) - อาการไม่เที่ยง อาการไม่คงที่ อาการไม่ยั่งยืน อาการที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อม
2. ทุกขตา (ทุกขลักษณะ) - อาการเป็นทุกข์ เพราะปัจจัยที่ปรุงแต่งให้มีสภาพเป็นอย่างนั้นเปลี่ยนแปลงไป จะทำให้คงอยู่ในสภาพนั้นไม่ได้ อาการที่ไม่สมบูรณ์ มีความบกพร่องอยู่ในตัว
3. อนัตตตา (อนัตตลักษณะ) - อาการของอนัตตา อาการของสิ่งที่ไม่ใช่ตัวตน อาการที่ไม่มีตัวตน

ธรรมจักร คือสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา ที่เปรียบได้ดั่งวงล้อแห่งชีวิต ธรรมจักรแปดซี่ใช้ในพุทธศาสนาเท่านั้น โดยซี่ทั้งแปดจะหมายถึง มรรคแปดซึ่งเป็นหนทางสู่การบรรลุ รูปทรงวงกลม(จักร) แทนความสมบูรณ์ของพระธรรม แกนกลางแทนคำสอนซึ่งเป็นแก่นของการฝึกเพื่อนิพพาน ขอบที่เชื่อมซี่ของธรรมจักรไว้จะหมายถึงความสมณะ มั่งคั่งยึดถือทุกสิ่งไว้ด้วยกัน

พระพุทธรูป หรือ พุทธปฏิมา ตามภาษาบาลี หมายถึง พระพุทธรูปที่แทนองค์พระพุทธรูป ผู้เป็นศาสดาในพระพุทธศาสนา รูปที่สร้างขึ้นแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อกราบไหว้บูชา อาจใช้การแกะสลัก การปั้น การหล่อโลหะ การสกัด จากวัสดุต่างๆ เช่น ศิลา งา ไม้ หรือวัสดุอื่นๆ หลักฐานการสร้างพระพุทธรูปที่เก่าแก่ที่สุดในอินเดียปรากฏขึ้นราวๆ พุทธศตวรรษที่ ๗ โดยเกิดขึ้นในสมัยของพระเจ้ากนิษกะ แห่งราชวงศ์กุษาณะ ที่แคว้นคันธารราฐ ราวๆ พ.ศ. ๖๖๓ - ๗๐๕ ในพุทธศตวรรษที่ ๓ คติการสร้างรูปเคารพเป็นพระพุทธรูปจึงน่าจะได้แรงบันดาลใจจากอิทธิพลของชาวกรีก ที่แพร่หลายตั้งแต่ในครั้งนั้น และนำเอาคติ ความเชื่อต่างๆ เข้ามาผสมผสานกับความเชื่อเดิมของชาวพื้นเมือง ส่งผลให้นำความนิยม ในการสร้างรูปเคารพเทพเจ้าของชาวกรีกมา สร้างเป็นพระพุทธรูปขึ้น ดังนั้น พระพุทธรูป สมัยคันธารราฐ ซึ่งเป็นสมัยแรกสุดที่มีการสร้างพระพุทธรูป จึงมีลักษณะเป็นแบบชาวกรีกค่อนข้างมาก ทั้งรูปร่าง หน้าตา และลักษณะการครองจีวร



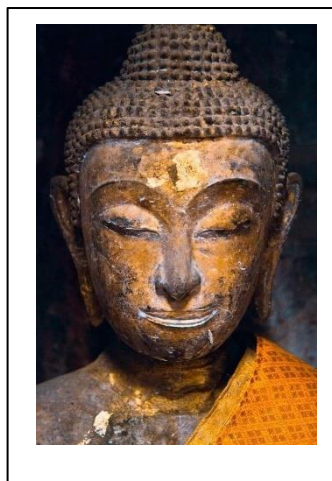
ภาพที่ 1 พระคันธารราฐ ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2560
วัดหน้าพระเมรุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลงานศิลปะที่ทำการศึกษา

ผลงานศิลปะที่ได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ทั้งรูปแบบแนวคิด และมุมมองทางทัศนศิลป์ เนื้อหาสาระในด้านศิลปะ ประกอบด้วย จอช บูลริส (Josh Bulriss), อ.พิชัย นรินทร์, อ.ปัญญา วิจินธนสาร, อ.มณฑิร บุญมา

Josh bulriss

ศิลปินอิสระด้านการถ่ายภาพชาวนิวยอร์ก นั้บถือศาสนาพุทธ มีผลงานการถ่ายภาพที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ในแถบภูมิภาคเอเชีย อันได้แก่ ประเทศไทย ประเทศอินโดนีเซีย พม่า ลาว กัมพูชา บาห์ลี ศิลปินได้ถ่ายภาพมากกว่า 16,000 ภาพ ภายใต้โครงการ “Buddha Project” เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์การเดินทางถ่ายภาพสถานที่ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ศิลปินเลือกนำเสนอมุมมองการถ่ายภาพผ่านเลนส์ของกล้อง โดยเลือกใช้เฉพาะภาพที่มีหน้าพระพุทธรูปที่มีลักษณะชัดเจนเป็นพิเศษเน้นสีที่แสดงถึงความเก่า ทำให้เห็นถึงการแสดงความรู้สึก สงบ นิ่ง ไม่แปรเปลี่ยน ใบหน้าพระพุทธรูปที่ปิดเปลือกตาลงจะมีแสงสว่างเป็นสิ่งช่วยให้เกิดจุดดึงดูดสายตา เลือจุดสำคัญของภาพเห็นได้อย่างชัดเจนใช้แสงและเงาเป็นองค์ประกอบรวมเพื่อให้กลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อม และเลือกใช้โทนสีที่ให้ความรู้สึกอบอุ่น เพื่อเน้นย้ำความสงบ ความศรัทธา การปิดโสตสัมผัสอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการกำหนดจิตที่มีสมาธิ ตัดขาดจากการยึดติด สื่อถึงการปฏิบัติตนให้มีสมาธิ การมีสติ เช่นเดียวกับการกำหนดลมหายใจ ตามคำสอนของพุทธองค์ การถ่ายภาพของศิลปินต้องการให้ผู้คนมีแนวทางในการดำเนินชีวิตในทางที่ดี สอดคล้องกับหลักธรรมมรรค 8 และการเคารพศรัทธาต่อศาสนานำมาซึ่งความสงบที่แท้จริง



ภาพที่ 2 ศิลปิน Josh bulriss, ชื่อผลงาน Buddha Project, เทคนิค ภาพถ่าย, พ.ศ.2560

ที่มา : Josh bulriss ,เข้าถึงข้อมูลวันที่ 10 กรกฎาคม 2561

พิชัย นรินทร์

พิชัย นรินทร์ ศิลปินด้านจิตรกรรมร่วมสมัย และเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) ศิลปินได้รับแรงบันดาลใจจากความงามของธรรมชาติ การศึกษาสรรพสิ่งที่ประกอบขึ้นเป็นความงาม โดยมีคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแนวทางหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งผลงานศิลปะอยู่บนพื้นฐานของความศรัทธาต่อศาสนาและศิลปะยังทำหน้าที่สืบทอดพระพุทธศาสนา ดังคำกล่าวของศิลปินที่ว่า “ศิลปะของไทยสมัยโบราณเขาทำเพื่อศาสนา ทำเพื่อความดีงามของมนุษย์เพื่อประโยชน์สุขของสังคมประติมากรรม เช่น การปั้นพระพุทธรูป ไม่ใช่สวยงามอย่างเดียว แต่ยังมีมุ่งสำหรับศาสนาด้วย จิตรกรรมแสดงเรื่องราวของมนุษย์ และพุทธประวัติขึ้นเพื่อเป้าหมายสองอย่าง คือ ทั้งเพื่อเกื้อกูลศาสนาและเพื่อสังคมมนุษย์ด้วย”

การสร้างสรรคผลงาน พระพุทธบาท จึงเลือกใช้ ดอกบัวตูม ดอกบัวกำลังจะบาน ดอกบัวบาน ดอกบัวโรย ดอกบัวทั้งหมดเป็นสีขาวเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ของศาสนา อันสื่อความหมายโดยนัยยะ แสดงการเกิดแก่เจ็บตาย ตามวัฏสังสารที่เป็นธรรมดาของการเป็นชีวิตที่ผู้คนบนโลกต้องพานพบ ด้านล่าง คือ รอยพระพุทธบาท แสดงค่า แทนการเดินทางเพื่อสื่อถึงพุทธองค์ที่แสวงหาการหลุดพ้น ด้านบน หมายถึง การตรัสรู้สูงสุด คือ นิพพานของ พระพุทธเจ้า แก่นของหลักธรรม ได้รับแนวความคิดมาจากองค์พระเจดีย์ ให้มองลึกซึ่งเข้าไปถึงแก่นของ หลักธรรม พื้นหลักของภาพปะปนไปด้วยสีต่างๆ แทนค่าความวุ่นวายในขณะที่ ดอกบัวด้านในสงบนิ่งร่วงโรยไป ตามเวลาอันควร



ภาพที่ 3 ชื่อศิลปิน พิชัย นิรันดร์ ,ชื่อผลงาน พระพุทธบาท ,เทคนิคจิตรกรรม ขนาด 100 x 80 ซม.
ปี 2534 ที่มา : จิตรสังขาร 6 กันยายน 2561

ปัญญา วิจิตรนสาร

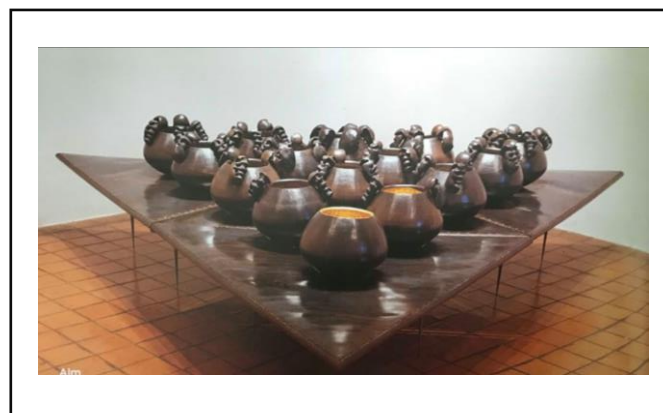
ศิลปินด้านจิตรกรรมร่วมสมัย และเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) ผลงานของศิลปิน “เข้าถึงธรรม” เป็นการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมสามมิติ ที่ศิลปินพัฒนาต่อจากผลงาน “ปฏิบัติแห่งจิตวิญญาณ” ซึ่งเป็นผลงานสองมิติ ศิลปินต้องการนำเสนอถึงการแสดงธรรมเพื่อสั่งสอนสรรพสิ่งของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยให้พระพักตร์ของพระพุทธเจ้าลอยเด่นอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม จึงได้เลือกใช้อะคริลิกใสประกอบขึ้นเป็นปริซึมห้าเหลี่ยม เพื่อแสดงให้เห็นการสอดประสานการทำงานร่วมกันระหว่างวัสดุสมัยใหม่ที่มีความคงทนและงานฝีมือตามแบบฉบับของศิลปิน ภายในปริซึมใสมีเศียรพระและหัตถ์เสด็จดำเนิน เปรียบได้ดั่งใจคนที่มัวหมองจากเขม่าความคิดด้วยจิตที่ปรุ่งแต่งจากสิ่งรอบตัว ส่วนฝ่ามือและเปลือกตาเคลือบด้วยสีทอง เพราะอวัยวะส่วนนี้คือ อวัยวะที่มนุษย์ใช้ในการปฏิบัติธรรม การนั่งสมาธิ การสวดมนต์เพื่อเข้าถึงธรรมะของพุทธองค์ เปลือกตาและมือ ศิลปินเลือกใช้สีทองแทนค่าความสูงส่งของการปฏิบัติตน โดยแต่งแต้มเฉพาะเปลือกตา และมือ ดังคำกล่าวที่ว่าดวงตาเห็นธรรม ในส่วนฐานของงานตู้พระธรรมใช้โลหะเป็นส่วนประกอบเพื่อสื่อความหมายถึงรากฐานที่มั่นคงของศาสนาอันมีส่วนช่วยขัดเกลาชำระจิตใจมนุษย์



ภาพที่ 4 ชื่อศิลปิน ปัญญา วิจินธนสาร ชื่อผลงาน เข้าถึงธรรม เทคนิค ปฏิมากรรม,
ขนาด 63 x 83 x 203 ซม. ปี 2559 ที่มา
<https://www.youtube.com/watch?v=yT2IFDTOsaE>เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2561

มณฑิเยร บัญญา

มณฑิเยร บัญญา ศิลปินมีแนวคิดเรื่องพุทธปรัชญาและการปฏิบัติธรรม ด้านหลักการดำเนินชีวิตและการทำงานศิลปะ ศิลปินเริ่มให้ความสนใจบาตรพระ ในเรื่องของการฝึกจิตศิลปินทำสมาธิโดยการเพ่งมองบาตรพระ ศิลปินเดินทางไปพำนักที่ Worpswede ในประเทศเยอรมันนี้ ศิลปิน ศึกษาธรรมะและทำสมาธิจากการอ่านหนังสือหลวงพ่อบุชา วัดหนองป่าพง ศิลปินได้ใช้เวลาในการสร้างสรรค์งานศิลปะในช่วงเวลา 03.00-06.00 นาฬิกา ซึ่งเป็นกิจกรรมทางสมาธิ คือ กระบวนการลดกิเลส ลดตัวตน และดับทุกข์ ผลงานการสร้างสรรค์ของศิลปิน โอม (Alm) และสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้โต๊ะโลหะทรงสามเหลี่ยม มีบาตรพระ 15 ใบ วางเรียงกันเป็นรูปสามเหลี่ยม พื้นผิวของบาตรเป็นสีน้ำตาลเข้ม ภายในสว่างด้วยทองคำเปลว มีรอยมือที่เกิดจากการใช้น้ำหนักของมือกดลงไปบนดิน เรียงจากรอยมือจากมากไปหาน้อย บ่งบอกถึงการปล่อยวางกิเลสและตัวตนเข้าสู่ความว่างไร้ตัวตน



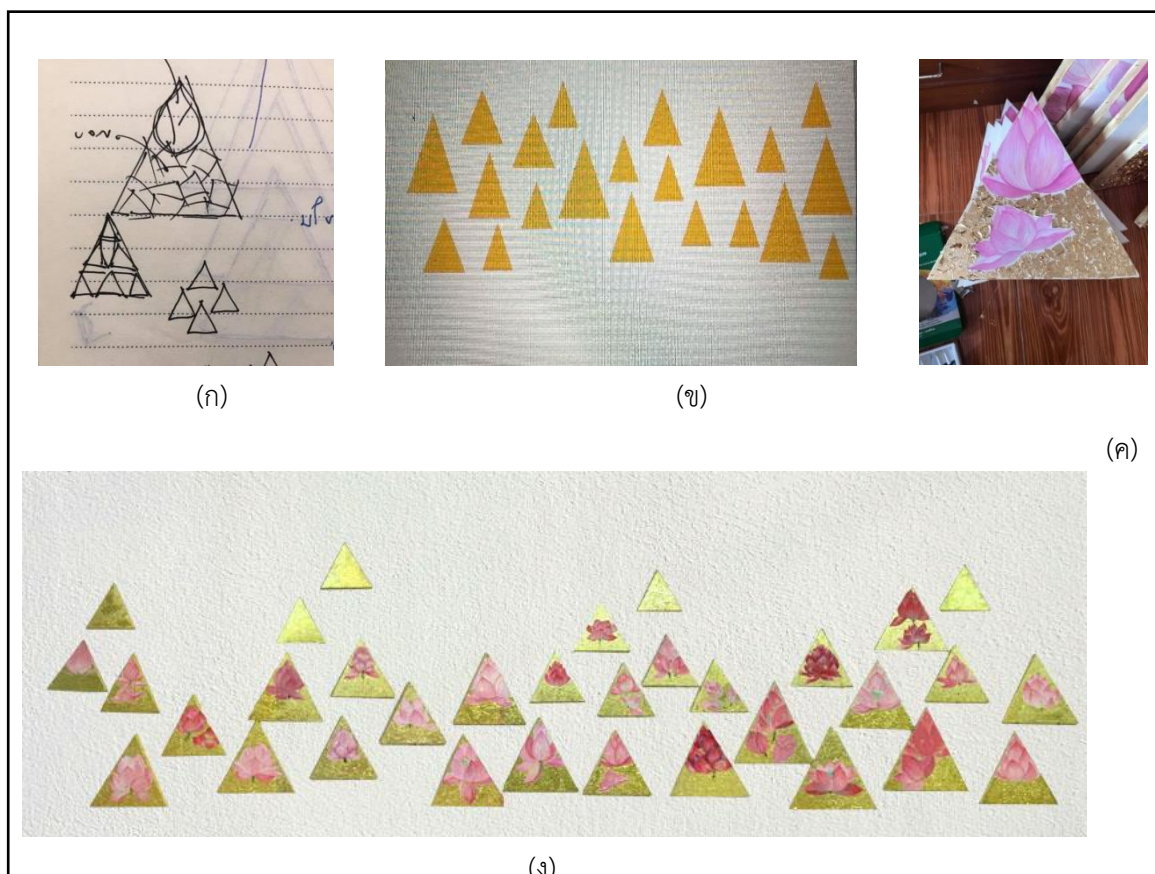
ภาพที่ 5 ชื่อศิลปิน มณฑิเยร บัญญา ,ชื่อผลงาน โอม (Alm) ,เทคนิค ประติมากรรมสื่อผสม
ขนาด 68 x 300 x 200 ซม. ปี 2535 ,ที่มา : หนังสือนิทรรศการย้อนหลัง ตายก่อนดับของมณฑิเยร บัญญา ,
เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2561

ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานชุด จิตวิญญาณแห่งศรัทธา

การสร้างสรรค์ผลงานชุด จิตวิญญาณแห่งศรัทธา แต่ละชิ้นเน้นถึงความรู้สึกแห่งจิตวิญญาณแห่งศรัทธา ที่ผู้สร้างสรรค์มีต่อคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่สั่งสอนให้กระทำแต่ความดี อันเป็นธรรมที่ใช้ในการดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง โดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น รวมถึงเป็นเข็มทิศที่ชี้ชี้ทางไปสู่ความสุขสงบ การสร้างสรรค์ผลงานในชุดแรก การค้นหาแนวความคิด รูปแบบ เทคนิควิธีการที่ตรงตามแนวความคิดสร้างสรรค์ โดยการทดลองวัสดุที่ใช้ทำโครงสร้างรูปทรงด้วยวัสดุหลายประเภท อันได้แก่ แผ่นทองคำเปลว วัสดุสำเร็จรูป เช่น แผ่นอะคริลิก ภาพดิจิทัลพิมพ์ลงบนแผ่นสติ๊กเกอร์ ที่มีคุณลักษณะของความโปร่งแสง และมีความเหมาะสมตรงตามแนวคิด

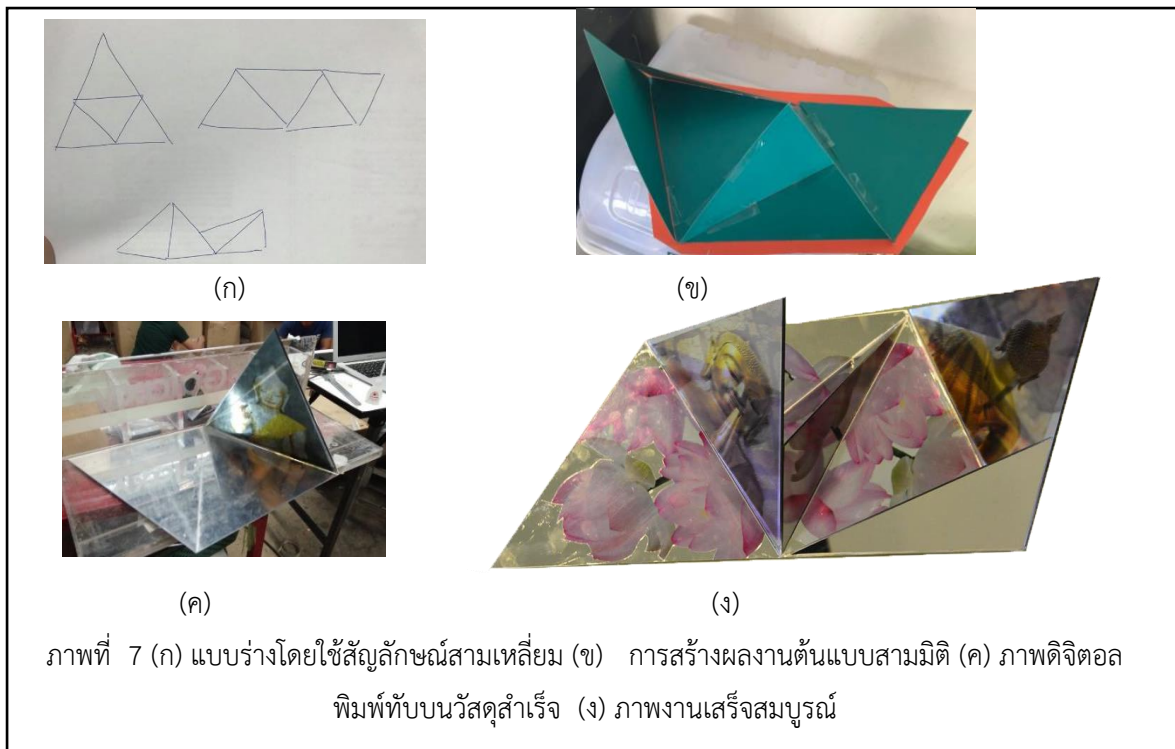
เพื่อสร้างความงาม อันแสดงผลให้เห็นถึงความศรัทธา เป็นผลงานที่มีเอกลักษณ์และมีคุณภาพ ดังจะเห็นได้จากผลงานดังต่อไปนี้

ผลงานชิ้นที่ 1

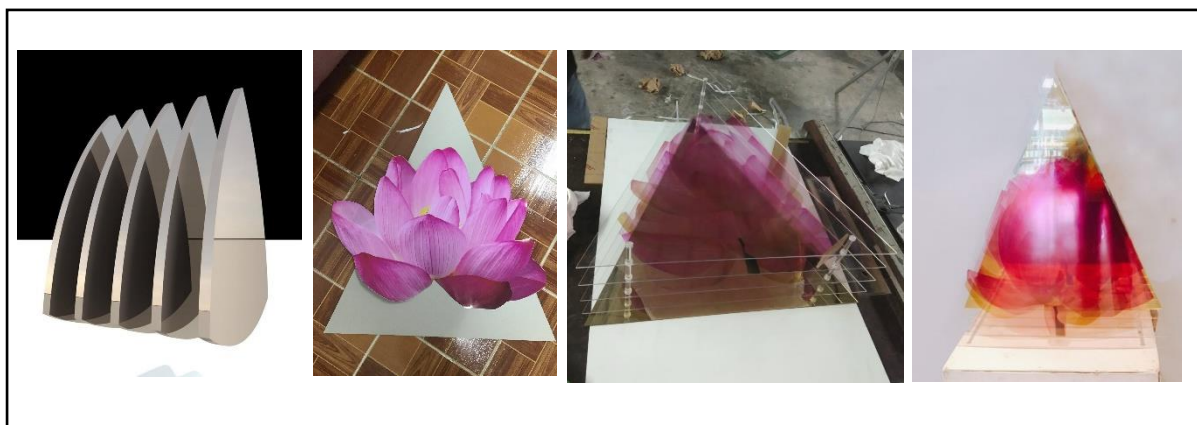


- ภาพที่ 6 (ก) แบบร่างโดยใช้สัญลักษณ์สามเหลี่ยม รูปทรงของดอกบัว และทองคำเปลวมาจัดองค์ประกอบรวมกัน
(ข) การจัดเรียงรูปแบบผลงานในลักษณะต่างกันผ่านคอมพิวเตอร์
(ค) ภาพดอกบัวที่ทำการปิดทองทับ
(ง) ภาพงานเสร็จสมบูรณ์

ผลงานชิ้นที่ 2

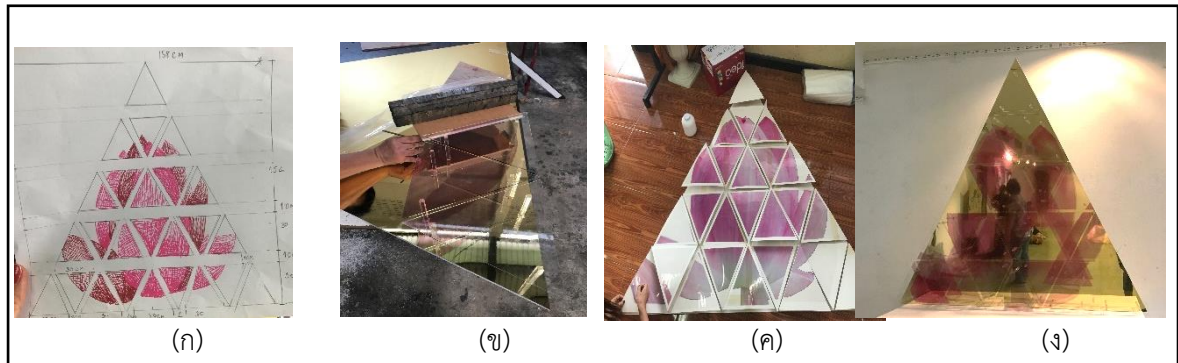


ผลงานชิ้นที่ 3



ภาพที่ 8 (ก) แบบร่างโดยใช้สัญลักษณ์สามเหลี่ยม รูปทรงของดอกบัว ผ่านการเขียนภาพเสมือนจริง (ข) การนำภาพดิจิทัลพิมพ์บนสติ๊กเกอร์ปิดทับรูปทรงสามเหลี่ยม (ค) ภาพดิจิทัลอลพิมพ์บนสติ๊กเกอร์ทำการปิดทับลงบนวัสดุสำเร็จ (ง) ภาพงานเสร็จสมบูรณ์

ผลงานชิ้นที่ 4

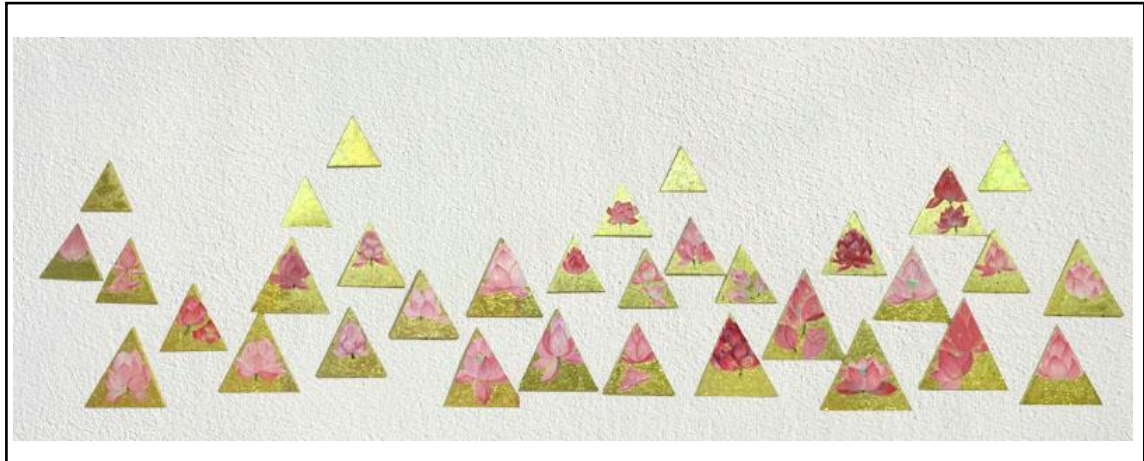


ภาพที่ 9 (ก) แบบร่างโดยใช้สัญลักษณ์สามเหลี่ยม (ข) การนำภาพดิจิทัลปริ้นปิดทับรูปทรงสามเหลี่ยม
ชิ้นเล็กๆ (ค) ภาพดิจิทัลพิมพ์บนสติ๊กเกอร์ทำการปิดทับลงบนวัสดุสำเร็จ (ง) ภาพงานเสร็จ
สมบูรณ์

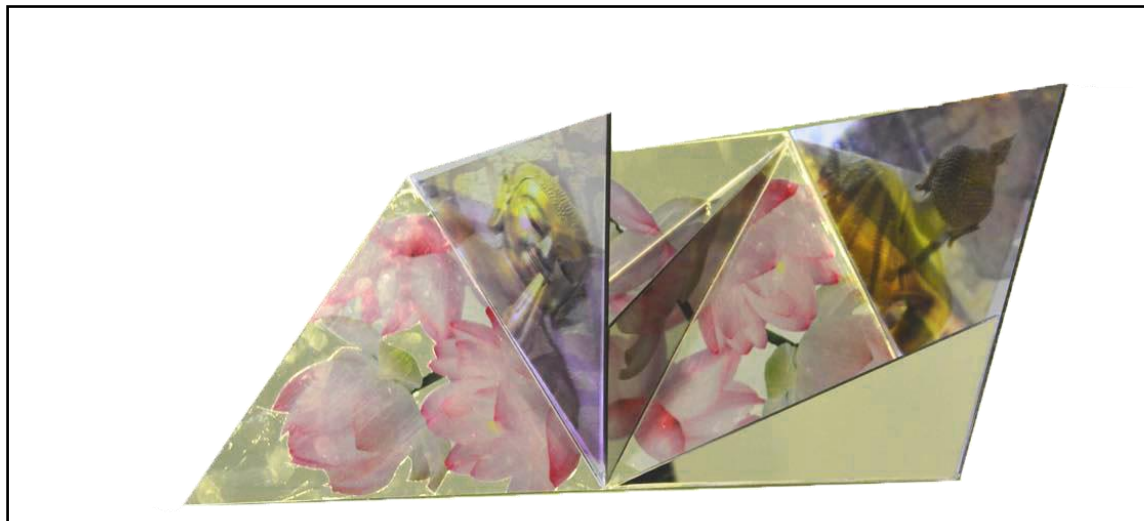
สรุป

การสร้างสรรคโดยใช้เทคนิคการถ่ายภาพร่วมกับการนำวัสดุสำเร็จมาผสมผสานของผู้สร้างสรรค์เพื่อแสดงความรู้สึกแห่งความศรัทธาที่ผู้สร้างสรรค์มีต่อหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา และได้ซึมซับความศรัทธาจากการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตของครอบครัวที่เป็นพุทธมามะกะที่ดี แต่ทว่าในสังคมไทยปัจจุบันเกิดภาวะวิกฤติศรัทธาทางพุทธศาสนา อันเนื่องมาจากผู้คนหลงใหลในวังวนแห่งกิเลสที่คอยยั่วยุ การทารุณ ฆาตกรรม การข่มขืน และการกระทำที่ขาดศีลธรรมอันเป็นผลมาจาก จิตที่ขาดสำนึกดีชั่ว ที่กระตุ้นเตือนให้มนุษย์กระทำการกรรมต่อบุคคลอื่นหรือบุพการี โดยไม่คำนึงถึงหลักคำสอนพื้นฐาน คือ ศีล 5 ด้วยปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ โดยใช้การถ่ายภาพเป็นเครื่องมือในการบรรจุความงามของ พระพุทธรูป ดอกบัว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพุทธศาสนา และผู้สร้างสรรค์ ได้ใช้ทักษะกระบวนการเทคนิคพิเศษสร้างสรรค์ผลงานจากภาพถ่ายในอีกรูปแบบหนึ่งโดยผสมผสานกับการประกอบวัสดุสำเร็จ เพื่อปลุกจิตสำนึกให้เห็นถึงคุณค่าของความดีงามของพุทธศาสนาและพุทธศาสนิกชนที่มีต่อศาสนาในยุควิกฤตศรัทธา

การสร้างสรรคผลงานชุด “จิตวิญญาณแห่งศรัทธา” (The Spirit of Faith) จำนวน 1ชุด 4 ชิ้น ได้ทำการวิเคราะห์การสร้างสรรคโดยใช้ทฤษฎีความศรัทธา ซึ่งชี้ให้เห็นถึงคุณค่า ความเชื่อ ความซาบซึ้งด้วยมันใจในเหตุผลเท่าที่ตนมองเห็น ร่วมกับทฤษฎีมนุษยปรัชญา เป็นวิถีแห่งความรู้ซึ่งมุ่งหมายจะนำทางจิตวิญญาณของมนุษย์ให้ไปเชื่อมกับจิตวิญญาณ โลกของจิตและองค์ปัญญาซึ่งมนุษย์สามารถเข้าถึงได้ผ่านการพัฒนาภายใน ซึ่งการสร้างสรรคผลงานที่มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีปฏิบัติสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ การมีอยู่จริงของปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้มนุษย์สร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาเพื่อสื่อสารเป็นตัวแทนของความเชื่อและความศรัทธา ตามหลักของลัทธิสัญลักษณ์นิยม เช่นการใช้รูปทรงสามเหลี่ยมเปรียบได้กับปীরามิตที่สูงที่สุดสู่พระเจ้า และดอกบัว เพื่อถ่ายทอดผลงานที่แสดงออกถึงหลักธรรมและคุณค่าแห่งความศรัทธาอันก่อให้เกิดความดีงามในจิตใจ อันเป็นการยกระดับทางจิต เพื่อให้ผู้ศึกษานั้นหลุดพ้นจากบ่วงแห่งกิเลสตัณหา ที่มุ่งเน้นปลุกจิตสำนึกให้เห็นถึงคุณค่าของความดีงามของพุทธศาสนา



ภาพที่ 10 ผลงานสร้างสรรค์ในชุด จิตวิญญาณแห่งศรัทธา ชื่อ คลื่นศรัทธา ,เทคนิค สื่อผสม ,
ขนาด ผันแปรตามพื้นที่ ,ที่มา : ผู้สร้างสรรค์



ภาพที่ 11 ผลงานสร้างสรรค์ในชุด จิตวิญญาณแห่งศรัทธา ชื่อ ทางดับทุกข์ ,เทคนิค สื่อผสม ,
ขนาด 80x30x30 ซม. ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

References

- Amornwivat,S.(2008).khwāmmaīkhōṅsattha Rīapriāngchākānangsūphuttham[Meaning of faith
Compiled from the book of dharma.Publisher: Chulalongkorn Ratchawittayalai]
- Anothai, S. (2014) Botkhwām Būa Dōkmaiphutbūchā Nangsūphimdelinio (‘ōnlai) [Buddhist
lotus flower article Daily News (Online) Tuesday 13 May 2014]
- Jantorngam, S.(1999). Yuāngraīhaimīsuk [How to live happily Bangkok Suan Prung]
- Khanacharoen. S.(1987) Kānsōṅdoīsāṅsatthalæyōnisōmanatsikān [Teaching by building faith
and Yonis Manasikan, Published Bangkok Odeon Store]
- Koenig, H.G. 1995: 38 - 39; citing Hunsberger, B.: 1985.
- Unchit, T.(2018). Botkhwāmwaīthuānnām [Articles swimming upstream. Thursday 3 May 2018,
Daily News newspaper]
- Yanyongsukkasem,R.(2012).tritdīpādisamphanchoēṅsanlakkapkān‘athibāiprākotkānSangkhomch
ākmmōṅgtuāsadæṅ. [Symbolic interaction theory And explaining thephenomena
Society from a viewer perspective"Journal of Politics, Administration and Law, Year 5,
Issue 2: Ms.75]